

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՕՐՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 22 ՄԱՐՏԻ 1857

ԹԻՒ 541

ԶՄԻՌՆԻԱ, 22 ՄԱՐՏԻ

Մենք իբրև քաղաքային գրեթե բոլոր երեւելի քաղաքները բարենախնձ սգալի և ազգասիրական եռանդեամբ յայտարարական դրութիւններ կրկնապարտութեան վսեմափայլ լորտ ինքնաթիւններին մատուցանելու, իրենց կատարեալ հաւանութիւնը ցուցնելու համար ի մասին քաղաքական ընթացքին յիշեալ գլխաւոր պաշտօնէին: Անտոնի և Սանդաթէոսի բնակիչները բազում ջիւղմեաւ ընթացք կը ցանկան որ իրենց երեսփոխանը ըլլայ բարձրակարգ մէջ: Սակայն ազնուական լորտը կուզէ հաւատարիմ մնալ ինքնաթիւններէն քաղաքին, որուն երեսփոխանն է շատ տարիներէ ի վեր:

Լորտ ինքնաթիւնն հետեւեալ նամակը գրեց ինքզինքն ի յոյս ընկերութեան անդամներ ի պատասխան անոնց ազնուագոյն:

«Կիստ մտերիմ շնորհակալութեամբ կը պատասխանեմ յայտարարական դրութեանը: Երբ անդամաց, որոնք կը փափային որպէս յանձնառու ըլլամ: Անտոնի Սիմի ըստեալ քաղաքին երեսփոխանութեանը: Այսպիսի հոգի ընկերութեան մը իմ վրայ աւելցած բարի համարումին այս օրինակ մէկ ապացոյց մեծ հաճութիւն պատճառեց իմ սրտին: Սակայն վստահ եմ թէ նոյն յայտարարական թղթին ստորագրողները իրաւունք պիտի տան իմ որոշման, զոր բնածին շարունակելու իմ երեսփոխանութիւն թաղի վերջերի իրենց բարեկամացը համար, որոց հետ յարաբերութիւններ ունիմ շատ տարիներէ հետեւ և քանի մը բարձրակարգութեան մէջ: Թէպէտ և շատ ազնիւ կը շնորհակալ լինեմ անոնց և ինձ համար: Անտոնի բնակչաց երեսփոխանը ըլլալ: Անոնք բազում յարգանք»: ԲԵԼՄԵՐՍՈՒՆ

ԻՍԿԱԿԱՆ ՄԱՍ

Արժանապարհ Ռ. Անդրեաս Գալաթիան բարձրանալով վարժարանի Մեթոդիան դպրոցին Զմիւռնիոյ:

Գուգեան Օմիւռնէ գաւառահամայնքին գահաւաճ, Գուգեան և դու, Տոն Սերոպայ հայրադրաւ: Ար տարածեալ ըզքս բազուկս սիրաւառ: Բաղնիկան Սաբինուոյն ընդերկար Հանդիսացեալ կացեր անմահ դու վրկայ Մեղուգական ձորից նորին գերակայ: Ահ, քանի՞ն հարուած հաստոյր խոփ մահու: Յոգիք երայ յեղակարծում ի պահու: Ենթեալ աչք՝ որ սէլայոք արտասուեն, Օ՛ր որոպայք ի վերածնող մեր Հօրէն: Ահ, ըզպարգեւէ՛ զոր մեզ ծնար, ո՛ր խաղիւղ, Երկիրք ի մէջ առին յանկարծ մինչ յերկիւղ հատանալ սիրոք մեր՝ պատեալ ըզնովաւ: Ես ի գրկաց մեր յանմահից կայս թռեաւ: Ազնւ մանկաւ, ըզքէր եղբարք զհայրն անդոգ, Ար զամս քրտան և վեց եկաց մեզ նեցուկ: Եւ առաջնորդ զարշապարացս գիւրադայթ, Յիմաստութեան հանել ըզմեզ ծառագայթ: Օգոս վարուց մեզ օրինակ սխալի, Օանձն ընծայեալ արփիահարտ հայրի: Օ երջանկութեան աշակերտացս համօրէն Հորդէր զուղի, և Մեն երկիւղ տընօրէն: Պայծառութեան աղբիւս և Տան Սերոպայան Նախանձայոյ կացեալ անդու և պաշտօն: Յանկարեկիւր բազկին ի գու և ի կրկէս Երկայնմուտեալ նահատակէր քաղաքէս, Օյր մեզմեկսան հանեալ ընդ օդ և անդոյ, Հանդիսանայր մըջակ առանց ամօթոյ:

Բայ ամենայն երեւանց, ըրա ինքնաթիւնն նախադահութեամբ հաստատեալ պաշտօնէից ժողովր մեծ յաղթութիւններ պիտի ստանայ, քանզի տարակոյս չկայ թէ նոր գումարութեան բարձրակարգ ամենայն զօրութեամբ պիտի պաշտպանէ կառավարութեան ընթացքը:

Անտոնի մէջ պատերազմ վայ թղթեր կը պարտէր էին այս օրերս, որոց վայ գրուած էր ինքնաթիւնն ինքնաթիւն, վար ինքնաթիւնն: Կառավարութեան գլխաւոր հակառակորդները ևս անգործ չեն մնար, այլ ընդհակառակն մէջերին անպակաս խորհրդակցութիւն ունին և կաշխատին, ձեռքերն են կտնդին ջափ, որպէս ինքնաթիւնն երեսփոխանները իրենց կուսակցութեանն ըլլայ: Սակայն հաստատարները կը լար, ծուր թէ ջանքերն են անգործ պիտի ըլլայ:

Ենթադրեալ խիստ մեծագոյն մարդ շատ ազնիւ կը շնորհակալ լորտ ինքնաթիւնն քաղաքական բարձրագոյն տաղանդները, մեծ գործունէութիւնը և իմաստութիւնը, որ յայտնի և փառաւոր կըրպիւս տեսնուեցան այս վերջի քանի մը տարուան մէջ: Քանզի երբ որ տեղութեանն անոր ձեռքը յանձնուեցաւ, ինքզինքն բաւարարեալ ներքինութիւնը քաջած մեծամեծ կորուստներ ըրածէր խաղի մէջ, ի վերայ այս ամենայնի հարկ էր որ Ռուսիոյ դէմ պատերազմը յաղթեց: Եւ ինքնաթիւնն հաւատարմութիւնը և գործունէութիւնը ամեն գումարութեանց յաղթեց. ուստի հաշտութիւն չուշացաւ կատարուելու ամեն կերպ երաշխաւորութիւններով ի մասին անկախութեան և ամբողջութեան թուրքստանին: Վաղից և ինքզինքն մէջ եղած նիդակիցութիւնը հաստատուեալ կը մնայ ըստ ամենայն մասին: Բարեկամա-

կան կապակցութիւնները Սաթրիոյ հետ օր ըստ օրէ աւելնալով վրայ են: Ենթադրեալ ինքնաթիւնն ինքնաթիւնն և իմաստութիւնները կը զօրակցան: Ահա ասոնք և ասոր նման են ինքզինքն լրագրութեանց մեծագոյն մասին նիւթերը: որոց վրայոք ընդարձակ կը գրեն, գովելով և բարձրացնելով լորտ ինքնաթիւնն քաղաքական յաղթանակութիւնը և իմաստութիւնը:

Չինտոսանի և ինքզինքն տեղութեան մէջ պատահած վէճը երթալով կը ծանրանայ: Չինտոյ կառավարութեան թերազրութեամբ Հոնկ-Քոնկ կղզւոյն մէջ, Չինտոյները փորձ փորձեցին թռնուորները բոլոր անգլիացիները և ուրիշ ևրոպացիները, անոնց փառաւորութեան հաջին մէջ թոյն դնելով: Բայց բարեբաղդաբար այս ստեղծեալ եղբունագործութիւնը չուտով երևան ելաւ, մէկ երկու հոգի զոհ ըլլային ետեւ:

Քանի մը մանտարիներ, այսինքն կուսակալներ, խիստ զրգռական յայտարարութիւններ հրատարակեցին ընդդէմ ինքզինքն: ուստի խառնիճաղանձ ժողովուրդը մեծապէս կատաղեց և առիթներ կը փնտռէ ամեն կերպ անօրէնութիւններ ի գործ դնելու ընդդէմ եւրոպացւոց: Ահա ասիկ ի համբօս քաղաքին կառավարչին յայտարարութեան օրինակը, զոր ինքնաթիւնն ինքնաթիւնը կը հրատարակէ:

«Իսկ ինքն օտարականները յանգեցան ապստամբութեան գործակից բանալու ընդդէմ բարձրագոյն և ակնածելի իշխանութեան մի հսկող կայսեր, և իսկուհին քաղաքին վրայ յարձակեցան հրոյ ծառայ ընելու համար զայն: Սակայն շատով իրենց արժանաւոր պատիժը ընկալան, քանզի մեր անյայտելի զօրքը հաւածեցին:

Իսկ գուր ինքզինքն, ընդ որս բերկրեալ է ամուլ, Ար բաղնիցաւ քան զարմաւոյն որդւոց հայր, Ո՛ր յայտնէտէ գաղթը ըզայր այս վրեժ, Թէ ո՛չ յակումբ վեհ անմահից լուսաճիմ, Ար վերացաւ առնուլ պըտակ յիշքոյն Կեղեւորի՛ ճրգանցն անմահ փոխարէն, Այլ դու ո՛վ հայր իմ բազմերախտ, անձկաւտ, Եւ անձնանուէր վարժապետի վարդապետ, Գրե՛ն օսկի, զոր շնորհեցեր ինձ սիրով, Ի փառս քո՝ որպէս յայլ նուագըս յոլով, Այժմ և յաւտ նոյն խաղաղի քաջարաւ: Այլ բաղնիքէ՛ ձըրից ի վե՛ր: Եւ ինքն, Այլ երախտեաց գաւառէ՛ զանձն շնորհապարտ Շարժեալ ըզթե՛ իրոյն յերկէ՛ յերկինս արդ, Ինչ որ խանդանք չարին սուղեալ կարկեսցին, Եւ յիշատակէ՛ ի փարձարանի սիրային: Եւ ինքն զայն առնէ ըզքէր անդաբար՝ Յորժափ աստեղը ցօղէն ըզքէր յայս տաճար:

Ա. Ս. Յ. Գ:

ԴԱՄԱՐԱՆԱԿԱՆ ԶԱՌ, ԱՍԱՑԵԱԼ

Ի հարգին ինքնան արժանապարհ Ռ. Անդրեաս վարժապետի Գալաթիան:

Սուրբ եկեղեցւոյն աւագ զանգակին տնժու մանակ հարուածն ինչ ըսել կուզէ արդեօք, հանդիսականքը ցաւաւորաւ: Ինչ մէկ հրաւեր էր, որ զմեզ բերաւ սրտային տխուր հանգիսի մը գումարեց: Այն զանգակին հոգեւորք մարդու նման տըրաւ ձայնն էր, որ մեր հարուածեալ սրտից նոր և սաստիկակից վէճի պատու ունեւոր մըն ալ բանալ կը ընդունէ: Ահ, այն ցաւաւոր ձայնն է, այն նուագը և ընդհատ ձայնն է, որ քաղաքս սարսեցոյց: Այն տխուր

ձայնին արձագանքն էր, որ բերանաբաց դեռեւմանի մը վրայէն սահեցաւ դնաց: Բայց ինչ արդեօք պիտի ներկայացնէ մեզի ժողովականքը սգաւորութեամբ: Ինչ այլ, բայց եթէ իւր սուրբական գառնահամ բաժակը, իւր հետեւական փառս տեսարանը: Բայց ինչ տեսարան, ինչ կոկիւղ տեսարան արդեօք, — մարմին մը միայն իւր քաղցրիկ հոգիէն բաժնուած, մարմին մը, որ իւր բաժնուելէն օր առաջ իւր քաղցր հոգւոյն հետ դեռ անկասկած կենակցէր, մարմին մը, որ իւր հրաժարականէն օր առաջ բարեկամացը ինքնութիւն, և իւր զաւականման աշակերտաց ալ հոգեգուարթ գայեակ էր: Ո՛վ պիտի ըլլայ արդեօք այն ցանկալի և ընտիր մարմինը, որ բարե՛ծիր մարմնոյն անուանը կըստանէր, սիրելիքը Սաթուր: Կըրպարմ, կըրպարմ յիշատակելու՝ թէպէտ Գոյմը յընդհանուրս տարածեցաւ:

Փափագեան մեծաշուք Պ. ինքզինքն բաղնիք հմուտ և համբաւածին վարժապետին ցանկալի մարմինն է, այն ընտիր մարմինն է, որ ներկայացաւ, այն քաղցրաբան մարմինն է, որ հիմա ըսիկ տարածեալ ամենեցուն սրտից մեծ կոկիւղ կը ընդունէ: Սուր ցաւաւորեցիկ յաղաղակաւորութեան փառաւոր բայց տխուր տեսարանն է, որ զմեզ կրկին հոգի կը լցոյցէ: Ահ, սրտաւ կէզ տեսարան, որ զնուատաւ դարձեալ հոգեւոր ծնողին իմոյ գերադասութիւն սրբաւոր Հօր մերցն ներգործական բարձր հրամանին կը լսուարհեցընէ: Բայց տխուր և դողդոջ չթուլեցներ՝ այս արդեւ հանգուցելոյ զանազան բարեմասնութիւնները յիշատակելու պիտի բաւեն արդեօք, հայր իմ սրբապան, պիտի կրնամ արդեօք այս հնազան

գլխամիները, անոնցմէ շատերը սպաննելով: Երբ տէրութեան ամեն կողմէն թողոտք ելան և պատերազմին անոնց դէմ: Իւրաքանչիւր չէ նացի երբոր անգղիացիի մը պատահելու ըլլայ, թող չարքընէ զանիկա ինչպէս որ արժանն է: Երբէն մեր անհամար նաւատորմիկները, մեր զօրաց մեծ ու անագին բանակները ամեն կողմէն կը յառաջանան թշնամիները վանելու համար. ուստի թող ամենքը մեր զօրացը հետ միաւորուին, ամենքը մասնակից թող ըլլան պատերազմին և օտարներէն օտարականաց թէ պէտք է որ դողան մեր կայսեր կամացը և բարկութեանը առջև, որուն նայուածքը կայրէ զմարդ, արեգական ճառագայթներուն պէս, և որուն կարողութիւնը անչափ է:

«Վ՛ր որ այս հրամանաց համեմատ չվարուիր, իբրև մատնիչ պիտի համարուի, և շուտով սուկալի կերպիւ պիտի սլաքուի: Լուարձք, և հնազանդեցէք»:

— Դոնտին թայիլ լրագրոյն մէջ կրկարգամք: «Կառավարութիւնը փութով ի գործ պիտի դնէ հարկաւոր միջոցները որպէսզի կարող ըլլայ օր յառաջ կարգադրելու զՔէճը՝ որ ծագեցաւ Չինացոց հետ: Պաշտօնէից ժողովոյն հակառակորդները անշուշտ գոհ պիտի ըլլան մասամբ միով, իմանալով թէ լրակատար իշխանութիւն ունեցող դեսպան մը մօտ օրերս Չինաստան պիտի երթայ հաշտութիւն ընելու համար: Եւս երեւելի անձը, ո՛վ որ ըլլայ, սրբ Ղոհն Պովինկ պաշտօնակալին տեղը պիտի չանցնի և ամենեւին անօգուտ պիտի չընէ ընթերակայութիւնը այն պաշտօնատարաց, որոց ձեռքը կը գտնուի առայժմ Նիգղոյ գործոց կառավարութիւնը ի Չինաստան: Սակայն յիշեալ երեւելի անձը՝ նոյն իսկ Դոնտին դահլճին անդամաց բերնէն իմացած ըլլալով կառավարութե՝ դիտաւորութիւնները՝ և Նիգղոյ մէջայս ծանր գործոյն վրայօք զուլուցուածները և եղածները աղէկ գիտնալով՝ կը նայ լիովին իմացել յիշեալ պաշտօնատարաց, և միւս կողմէն, սրբ Ղ. Պովինկ, սրբ Ս. Սիւ մուր և միտար Բէքս, որ Չինաստանի պաշտօնակալներն են, կրնան տեղական հարկաւոր ծառնութիւնները տալ նոր երթող դեսպանին:

— Ռուսաց տէրութեան և Վաղրիոյ կառավարութեան մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները երթալով կաւելնան, և այս բանը խիստ գէշ տպաւորութիւն մը կընէ Նիգղոյ լրագրաց վրայ, որոնք մեծապէս կը գանգատին

դուրսէն պարտքը արժանաւոր կերպիւ կատարել, ինչ ատեն սիրտս՝ հասարակաց զգացած ջաւէն աւելի կը ծմնէ: Յաւազգած սրտիս բաբախումները ինչպէս պիտի կրնամ հանգարտեցընել, որ կարողանամ հանգուցելոյս հետ ունեցած ի սկզբանէ անտի հարադատ սիրոյս զգաւեօք կորուստը՝ այս տխուր տեսարանիս կցորդելով՝ ողբալ արտասուել և բանախօսիլ: Հնազանդեմ, սրբազան չայր իմ գերապատիւ, հնազանդ եմ ամենայն կերպիւ, թէ և առաջապա պաշտօնիս անբաւական, խօսիմ հանգուցելոյս բարեմասնութիւնները, կցորդեմ անոր հետ հասարակաց սրտից մեծագոյն ցաւն ու երախտագիտութիւնը, թէ և սիրտս կը խորովի և չըթուենքերս պիտի դողան: Ի՛նչ կըսեմ, ի՛նչ վստահութիւն է այս:

Եւ չեմ կրնար արժանաւոր կերպիւ խօսիլ, Սեբուկյանի մարտարան, ես չեմ կրնար ինչպէս որ պէտք է բարեհաջակել հանգուցելոյս զանազան ձիւքերը: Դու՝ բարոյական գարտէզ դուն աւելի կրնաս դովաբանել քո այս ժրջան բանաւոր Սշակց ալ, որ քսան և վեց տարիէ հետէ՝ դուն հանգուցելովս՝ և հանգուցելալ քեզմով փառաւորեցաւ: Դուն՝ որ հիմա անոր յետին հրաժարականը ընդունեցիր, համբաւէ անոր քու վրադ յոյց տուած արդիւնաւատ բարեկարգութիւնները, որ ամեն տեղ մեծ գովութեամբ կը յիշատակուին, անոր մշակած բանաւոր ծառոց հոգեւորն պտուղները՝ որ ուրիշ պարտէզներ կը պտղաւորեն, անոր դարմանած քաղցրաբոյր ծաղիկները՝ որ աքբունի պաշտօնարանաց մէջ անոյշ կը բուսեն: Դուն՝ վարժարանի սգաւոր, դուն բարոյէ անոր բա

ղնդդեմ Վաղրիոյ կառավարութեան՝ այս մտերիմ կապակցութեան համար:

Բեդրոպուրկէն եկած նամակները լեցուն են մանրամասն տեղեկութիւններով ի մասին բարեկամական յարաբանաց և մարդասիրութեանց որով Լիքքսանդր վեհափառ կայսր կը պատուաւիրէ Վաղրիոյ դեսպանը: Ըստ այսմ մասին, Բեդրոպուրկէն փետրվարի 28 ամսաթուով հետեւեալ յօդուածը կը գրեն լուսնալի Գրիգորի լրագրոյն:

«Գոտտափառ Լիքքսանդր կայսրը իւր ներկայութեամբը պատուեց զպարահանդէսը, որ երէկ եղաւ Վաղրիոյ դեսպանատունը, ընդունելութեան նոր սրահներուն մէջ: Եւս տօնախմբութեանը, որ այս ձմեռուան ամենէն շքեղ ու փառաւորն էր, ներկայ էին բոլոր երեւելի և ընտիր անձինքը որ Բեդրոպուրկի մէջ կը գտնուին: Եւս դեսպանուհին կատարեալ շնորհքով մը այս տօնախմբութեան յարգանքը կատարեց, և կայսրը անոր հետ կաքաւելով սկիզբ տուաւ պարահանդիսին: Եւսին Վեհափառութիւնը շատ ուշ մեկնեցաւ և միշտ մեծ համարում և մարդասիրութիւն կը ցուցնէ Վաղրիոյ դեսպանին»:

— Փարիզի Ռաբլէ անուն կէս-պաշտօնական լրագրոյն մէջ կրկարգամք:

Եւս օրուան օրս հուշատի կերեւի թէ Ռուսաց կայսրը իտալիոյ մէջ ընելու իւր ճանապարհորդութեան առաջարկութիւնը ի գործ պիտի դնէ: Եւ եթէ հաւատ ընծայելու ըլլամք մէկ նամակի մը որ Բեդրոպուրկէն գրուած է, Լիքքսանդր կայսրը Փարիզ ևս պիտի գայ Վաղրիոյ լուսնալի կայսեր հետ տեսութիւն ընելու: Իւր բացակայութեան ժամանակը, Չարին երեսփոխութիւնը մասնաժողովոյ մը պիտի յանձնուի, որ բաղկացեալ պիտի ըլլայ զօրապետներէ և քաղաքական մեծ պաշտօնատարներէ, և այս մասնաժողովոյն նախագահ պիտի ըլլան կայսեր երկու կրտսեր եղբարքը, այսինքն՝ Նիկողայոս և Սեբաստիան Մեծ-Վրսերը»:

Ռուսաց կառավարութիւնը մէկ կողմէն իւր բարեկամական յարաբերութիւնները ևս քան զիս աւելցնելով Վաղրիոյ տէրութեանը հետ, միւս կողմէն միշտ ցրտութիւն կը ցուցնէ Լատիոյ կառավարութեանը: Լատիոյ դահլճն ալ, իւր առջի ատեւութիւնը և վաղեմի գոտութիւնները մէկ կողմ ձգելով, ևս քան զիս կը մօտենայ Նիգղիոյ կառավարութեանը, որուն հետ

րոյականութեան անստգիւտ վարմունքը, որ բոլոր աշակերտաց կենդանի դասարան էր, Իւրաքանչիւր հնչէ՝ այս հաղուագիւտ հանգուցելոյս ջերմեւանդ ստտուած պաշտութիւնը, որով իւր ամեն բարեմասնութիւններէն աւելի կը պայծառանայր:

Դուն՝ քո արժանաւոր փեսայիդ զրկուեցար, հարսդ բարեհամբաւ, և ցաւազգեաց սանուրդ՝ ահաւասիկ տխուր դադաղին բոլորովը չեն գիտեր ինչպէս միմիջարկին՝ որ այնպիսի ցանկալի շօրէ մը պիտի զատուին, և միմիջարկութեան կը պատեն: Իմ ձեռքէն է ինձ անոնց իրաւացի կսկիծ մի զմայնել, ինչպէս են անոնցմէ աւելի կը խորովիմ: Դուն ևս դարձեալ անոնց սփոփարար: Հասարակաց կորուստի մը վրայ՝ մօր և զաւակաց զգացած ցաւը՝ իրարմէ գրեթէ ասարեքութիւն չունի, այնպիսի զաւակաց՝ որ իրենց որդիական պարտաւորութիւն կը ծանցան: Բայց զաւակաց միմիջարկութիւնը՝ մօր պարտաւորութիւնն է: Փեսայդ յերկինս՝ և դու յերկիր, զպրօքդ՝ բարեբեղուն, բայց հօգին ի քեզ կենդանի է: Եւս բազմոյցին վրայ՝ որ այսչափ ատեն անստգիւտ վարմամբ բազմեցաւ, իւր իմանալի շուքը յաւիտեան է՝ այն տեղէ՝ Իւր ցանկալի մարմինը՝ թէպէտ հիմա իւր վախճանական օթեանը պիտի հանգչի յուսով դերագունին, բայց անոր կենդանի ձայնը՝ իւր սնուցած զաւակացը բերնէն պիտի հնչէ: Թէպէտ կորուստը մեծ է, թէպէտ հարուածը անբուժելի է, բայց գիւտն ու ապրելիութիւնը անհնարին է: Ինչ տեն քո սգաւոր զաւակներդ, այս իրենց հրաժարեալ և երջանիկ հօրէն քաջ սորված են, թէ անկարելի դարձանի մը տեղ ուրիշ բան չկրնար

այս օրուան օրս մեծ բարեկամութիւն ունի և ըստ մեծի մասին երկու կառավարութիւնն ալ համաձայն են քաղաքական մեծ խնդրոց վրայօք:

— Արտենիոյ տէրութեան և Լատիոյ կառավարութեան մէջ եղած քաղաքական յարաբերութիւնները խիստ գէշ վիճակի մէջ կը գտնուին, և գրգռութիւնը երթալով կաւելնայ երկու կողմէն ալ: Լատիոյ արտաքին գործոց տեսուչ Պուլ կոմսը մօտերս աղբարարական ընդարձակ գրութիւն մը յուղարկեց Արտենիոյ կառավարութեանը՝ ծանր դանդաղեցնելով անոր անվայել ընթացքին դէմ և Վիւրիւնի լրագրութեանց անսանձ գրչին դէմ: Որոնք ոչ միայն Լատիոյ կառավարութեան անդամները վար կը զարնեն և սաստիկ կերպիւ կը պախարակեն, այլև օգոստոսփառ Պրանչիսկոս-Յոլսէփ կայսեր անձին դէմ ալ կը գրեն: Ռուսի Պուլ կոմսը կը պահանջէ, որ իրաց այս վիճակը կարգի դրուի Արտենիոյ կառավարութեանէն, եթէ կողմէ որ Լատիոյ հետ ունեցած բարեկամական յարաբերութիւնները միշտ շարունակուին: Արտենիոյ արտաքին գործոց տեսուչ Վալուր կոմսն ալ, երկար գրութիւն մը յուղարկած է ի պատասխանի Պուլ կոմսին աղբարարութեանը՝ իւր իրաւունքները յառաջ բերելով, և հրաւիրելով Պուլ կոմսը, որ իւր դանդաղեցնելով մասին լրագրութեանց անարժան գրուածոց, Արտենիոյ գոտտափառաւորաց առջև դնէ և դատի կանչէ, ըստ օրինաց երկրին, այն լրագրութիւնները որ Լատիոյ կառավարութեան անոր օգոստոսփառ կայսեր դէմ գրած են:

Եւս երկու աղբարարական ընդարձակ գրութեանց Լատիոյ լրագրաց շատերուն մէջ հրատարակեցան, զանազան մեկնութիւններով և բացատրութիւններով, որոցմէ ոմանք Լատիոյ կառավարութիւնը պաշտպանելով, անոր իրաւունք կուտան, և ոմանք Արտենիոյ կառավարութեան կողմը բռնելով, իրաւունքը անոր կուտան: Եւ յարեն նաև, թէ Ռուսաց կառավարութիւնը իւր հաշտութեան փորձը Վալուր կոմսին գրած պատասխանոյն, և թէ Վաղրիացոց կայսրը գոգոհութիւն ցուցուցած չէ այս պատասխանոյն համար:

— Իւրաքանչիւր լրագրոյն մարտի 2-14 թուոյն մէջ կրկարգամք թէ, Լատիոյ վեհափառ կայսրը Նիկաթի թագին երկրորդ կարգի պատուանշանը շնորհեց է Վիեննայի Վիմարեանց ուխտին

բռնել, բայց եթէ Լատիոյ փառք և համբերութիւն:

Վանորոյ դարձեալ քո սիրաշարժ խօսքերովդ կը հրաւիրեմ քո սանուրդ՝ այս քո ցաւալիւր աշակերտդ՝ որ հիմա կուտան պարտաւորութիւնին ալ վճարեն: Երբ ցաւազգեաց պըտուղդ արդիւնաւատ հանգուցելոյս, ելէք ձեռնասուն աշակերտդ խապառ հրաժարելոյս, արթն սրբեցէք այդ դառն արտասուքը ձեր բարեկամ տալէն՝ բայց ոչ ի սրտով: Ելէք յառաջ անցէք, և ձեր երախտագիտական պարտքը հասարակաց հետ կցորդելով՝ յանձնեցէք այս ցանկալի տխուր մարմինը՝ այն նիւթոյն՝ ուսկից որ իւր գոյութիւնը առած է, յանձնեցէք այն տխուր և ցուրտ դերեզմանին՝ որ կենաց և մահուն եզերքն է: Այն դերեզմանին՝ որ մինչև ի ժամանակն ընդհանրական յարութեան անոր փառաւոր աւանդապահը պիտի ըլլայ, Չեր ալ երախտագիտութեան իբրև կնիք՝ հանգուցելոյս երախտաց անջնջելի յիշատակութիւնիդ պիտի ըլլայ: Յայտմ կեցջիւր, և յայտմ կեցեցի վճարումն պարտաւորութեան ձերոյ: Օր տէր Լատիոյ փառաւոր տեսութեան արժանի արտայն, սլաքաւաղուցէ և զհօգի սրին ըստ այնոցիկ՝ որ իւրահաճոյ արգեամբք վարեցան ի տաղանդաւոր փաստակ, ներեցէք նմա զամենայն յանցանիս իւր զմարդկութեան՝ զկամայն և զակամայն՝ զբիտութեան և զանգիտութեան զի չէ մարդ՝ առանց մեղաց: Յօդեացն արժանաւորեցէ կարգել ի դասս և ընդ նոսին հըռաւիլ յաւիտեան յանդիմ փառաբանութիւնս ամենաուրաք Ներդրութեան՝ որում Վալուր յաւիտեան յաւիտենից:

բաժանարար գերապատիւ Զիւրմիւղեան տէր
Վերոյդ արքեպիսկոպոսին :

«Փետրվարի 17ին կիրակի օրը գերապատիւ
տէր Վարդէի վարդապետին եղբայր մեծապա-
տիւ աղա Յովհաննէս Վլադիմիրսին և իւր ազ-
նուհի կողակիցը վեհափառ Վարդէոն կայսեր
ներկայանալու պատիւ ունեցեր են : (Թէ՛ կայսրը
և թէ՛ կայսրուհին սիրով բնորոշներ և 10 վայր-
կեանի չափ հետեւին խօսքեր են : «Վերապիսի»,
ըսեր է կայսրը, մեր այս արքունի գեղարուես-
տից հանդէսին մէջ նկարներդ տեսնելու :
Վայրուհին ալ տիկնոջ հետ երկարօրէն խօսակ-
ցեր է : Վրդէն մեծապատիւ Յովհաննէս աղան
15 պատկեր նկարեր է և ամենքն ալ բարձր
գնով ծախու առնուեր են : Երեսուորի հմուտ
եղբայրը կը հիանան անոր զարմանալի հանձա-
րոյն և կարգէ դուրս արագութեամբ վրայ» :

— Լաւ է, որ թիւիք լրագրոյն գրածին նայելով
Ուսուցչի մարմնատէր 100 հազար ֆիորին
թողնի որոշուեր է, զոր տարուէ տարի Վաս-
րի կառավարութիւնը պիտի վճարէ յիշեալ
համբաւաւոր մարմնատէրին, որ իւր ծերութեան
պատճառաւ իւր պաշտօնէն հրաժարեցաւ : Վո-
րին Վրդէն ինքեան հիմակուան ունեցած իւր
անձնական պաշտօնէն աները պիտի պահէ կրօն :

— Վառատաղի Տանիէլ Իշխանը, որ իւր լծա-
կցովը ու բազմաթիւ պաշտօնատարներով փա-
ռաւոր կերպիւ հասած է ի փարիզ 8-10 օրէ ի
վեր, իւր առաջին այցելութիւնը ըսաւ այս օ-
րերս արտաքին գործոց տեսուչ Վալէվիքի կող-
մէն : Վալէյն տակաւին ձայն մը չտարածուեցաւ
բանաստեղծութեանց վրայօք, զոր կրօն թէ յիշ-
եալ իշխանը եկած է ընելու Գաղղիոյ կառա-
վարութեանը հետ :

Տանիէլ Իշխանին քաղաքական գործոց հա-
մար փարիզ գալը՝ պատճառ տուաւ զանազան
մեկնութեանց, զորոն Վաստիոյ և Վաղղիոյ լրա-
գրութիւնները կընեն իրենց կարծեացը համե-
մատ : Վանի Իշխան իշխանին երկիրը Վաս-
տիոյ սահմանակից ըլլալով, միշտ անոր միջնորդու-
թեամբ և Ուսուցչի օգնականութեամբ կը կա-
տարէ իւր քաղաքական գործերը, հարկը պա-
հանջելու ժամանակը : Ուստի Վառատաղի իշ-
խանին այժմեան ընթացքը անտարակոյս դժգո-
հութիւն պիտի ստանա՞ն Վաստիոյ կառավա-
րութեանը : Կրօնի նաև թէ Ուսուցչի տէրու-

թիւնը դադարեցուցեր է իւր գրամական օգնու-
թիւնը, զոր ամեն տարի կը յուղարկէր Վառա-
տաղի իշխանին : և այս իշխանն ալ հրաման ը-
րեր է երկրին եկեղեցականաց, որ այսուհետեւ
Ուսուցչի կայսեր անունը չի իշխեն հրապարակա-
նալով թերեւ մէջ, ինչպէս ի վաղուց անտի սո-
վորութիւն եղած էր :

— Զուով տէրութեան բոլոր երկիրը 41,295
քառակուսի հազարամէթ տարածութիւն ունի,
և բնակչաց թիւը, ըստ աշխարհամարոյն որ 1853
ին եղեր է, 3,124,668 հոգի կը համարուի : Վստիոյ
1,599,819 հոգին՝ երկի մարդիկ են, և 1,524,849
հոգին կնիկ մարդիկ են :

— Իրուսիոյ տէրութեան բնակչաց թիւը, 1855
ամին վերջը, կը համարուի 17,202,831 հոգի : Ու-
րոյցմէ 10,534,750 հոգին աւետարանական քրիս-
տոնեայ են, 6,418,312 հոգին պապական են,
14,419 Մէնոնիտեան կրօնին կը հետեւին : 235,
341 հոգեայ և 9 հոգին մահմետական են : Տե-
րութեան կրօնը բողոքական է :

— Ալէնայէն կը գրեն ժողովուրդը Ֆրանսիոյ
«Վաղղիոյ կառավարութեան յայտարարու-
թիւնը» ի մասին միաւորութեան Միլտոն-Ալա-
լաբիայի իշխանութեանց չուշացաւ իւր ներքոր
ծու թիւնը տարածել Վարտիոյ մէջ : Վառու-
թիւնը՝ զոր կը գրգռեն կամ կը քաջալերեն, մեծ
հաշակ կը պատճառէ ուրիշ տեղ : Թող իւրաքան-
չիւրք ու շարքութիւն մատուցանէ այս խնդրոյն
վրայօք գրուած յոգնածոյն, զոր Վրդէն
պահաւ իրաւիքը կը հրատարակէ, որ Վար-
տեանի խառնարար կուսակցութեան բերանը և
Վալիւր կոմիտէին խորհրդակիցը կը համարուի :

«Վրդէն լրագրոյն յայտարարութիւնը ոչ
միայն իւր մէկնեան ժողովրդոց օգտակար է, այլև
բոլոր այն ժողովրդոց, որոց ազգային անկախու-
թեանը համար բարեմաղթութիւններ կը լինեն :
Վանի յայտնի է որ Վանուի և իրութի գե-
տեղերը եղած սկզբունքի մը յաղթութիւնը
չիւրքար անտարբեր է առանց հետեւութեան մնալ
ամեն տեղ, ուր որ նոյնիկընէ գործադրութեան
կը պատկանէ անհամբարութեամբ» :

«Վան մարդ այս խօսքին մէջ ճշմարտութիւն
մը կը տեսնէ, որուն հետեւութիւնները խիստ
փառնաւոր են : Ի վերայ այս ամենայի չեմք
կրնար ենթադրել թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնը
միտք ունեցած ըլլայ ազգային յեղափոխութե-
նական կեցեաններուն խորհուրդները պաշտպանելու :

քը բանալ տարածել :

Ո՛վ անձնը աղնուսիրտ, ո՛վ, ողիւղ փառա-
ւոր, որ երբեմն խրախուսական բանիւ և արդ-
եամբ, հիմա ալ ցամաք անխօսուն՝ բայց նա-
խանձելի ոսկերոտեօք կը ներկայանաս, քեզի կը
բանամք մեր սրտից անձուկն ու ցաւը : Ո՛ր էր
որ քո ցանկալի կեանքդ ալ ըստ աւուրց նախա-
հարց ըլլար : Ո՛ր էր՝ որ հասարակաց աղօթից
ձայները այն անգութ մահաւան առ քեզ ըն-
թացից խափանարարն ըլլային : Ո՛ր էր՝ որ այն
մեր սրտաբաղն հաւաքանքները՝ անոր անողորմ
նիգակին հարուածը քեզն է՝ բայց հեռացրէին :
Ո՛ր էր՝ որ քո աղնուազոյն կեանքդ ու պայծառ
առաքինութիւններդ այն համայնական գազա-
նին սիրտը կակղացրէին, որ այդպէս տարածամ
քեզ չհանդիպէր : Երգարե երջանիկ էր ժամն,
և մեր բարեբաղդութիւնն ալ գերազանց : Ու-
րովհետեւ չէ թէ այս տխուր և տխրացուցիչ
ոսկերոտեօք, չէ թէ այս տրտմապաշար հանգեօք
մեր տարաբաղդ աչքին կը ներկայանար, հապա-
քո ցանկալի կենացդ շուքը, և մեր ալ հոգե-
պարտաւ բերքութիւնը, բայց աւանդ, վերացա-
ւածն ալ, վերացնալ ի մէջ բոլոր այս քաղցր
փայլմունքներդ, բայց անունդ յաւիտեանական
է : Ո՛րի՞ք փառաւոր : Դուն՝ հասարակաց ճամ-
բան գնացիր : Բայց նախանձելի յիշատակու-
թիւնդ անմահ է : Դուն՝ քո բնութեան պարտ-
քը վճարեցիր՝ որ անժխտելի էր, բայց լուսա-
ւոր արդիւնքներդ միշտ կենդանի են ազգայնոցս
սրտից մէջ : Կենդանի է յոկիւրդ հոգեւոյս
տէր Զօր խնայ, որ իւր սողաւորական կենդանու-
թիւնը քո սրտամտոյց շնորհիւ գգնեցաւ :
Ի՞նչպէս չի յիշատակիմ այն ամենափառաւոր կեն-
դանութիւնդ, որ ի հոգեպարտ կտակը կը մըն-

Շատ աղէկ դիտեն Փարիզի բնակիչները թէ,
Ալեքան լեռանց անդի կողմը պատահած հրդեհ
մը իւր բոցերը ասդի կողմը պիտի ձգէ, և ոչ
ոք չիւրնար հաւատալ թէ Վեն գետին եղբայր
վրայ դիտաւորութիւն ունենան կրակին հետ
խաղալու : Բայց և այնպէս այսպիսի վախճան
մըն է որ կը վախցուի : և անհնար է ուրանալ
այս բանը երբոր կը կշռեմք իրենց սկզբանցը մէջ
գաղաքական հետեւութիւնները զորս կուզեն
ի գործ դնել» :

ՀԱՆԳԻՍՏ

Ատուածապատիւ վեհափառ տէր ՆԵՐՍԷՍ Հինգերորդ
սրբազնապետը կաթողիկոսի ամենայն Հայոց :

Ի՞ճաղը Հայաստան աշխարհին և բոլոր հայ-
կազուն ժողովրդոց որ օտար երկիրները տարա-
ծեալ կը գտնուին, նոր ու խիստ աղետալի դժ-
բաղդութիւն մը հասաւ : Վանի Վրդին Վա-
խանաւորութիւն հաճեցաւ առնին կոչել իրենց
բարեգութ սրբազնապետը Հայրապետը, որ
փետրվարի 13ին օրը վախճանեցաւ Տիֆլիսի մէջ
ի հասակի խորին ծերութեան :

Հանգուցեալ մեծահամբաւ կաթողիկոսին
ազգասիրական շնաշխարհիկ և բնաւոր, իւր քա-
ղաքական տաղանդները, իւր անշահասնդիր
և արդարաւոր բնաւորութիւնը, (որ հազուա-
գիւտ է այս դարու մէջ), վերջապէս իւր լու-
սաւորեալ միտքը և իւր զանազան՝ երեւելի ա-
ռաքինութիւնները մեր աչաց առջև բերելով,
յայտնի կը տեսնեմք թէ խիստ մեծ և անդար-
մանալի է կորուստը, զոր ըսաւ Հայոց ազգը,
և որուն վրայ իրաւունք ունիմք ցաւալի սրտիւ
մշտապէս ողբալու :

Վախճանեալ սրբազնապետը Հայրապետին
յուզարկաւորութեան սգալի հանդէսը փետր-
վարի 16ին շքեղ փառաւորութեամբ և հոգեւոր
թափօրներով պիտի հատարուի Տիֆլիսի մէջ և
յետոյ մարմինը սուրբ Լ. ջմիածին պիտի տարուի
հանգստեան տապանը դրուելու համար :

տնջնաւորի : Նոյն բոլորանուէր կտակը՝ որ
Օմիւռնոյ վարժարանաց և Հիւանդանոցին և
Վանիսացւոյ ալ դպրատան հոգեպետութեան
մշտնջենաբուրդն աղբիւր պիտի ըլլայ :

Եթէ քո անմահ հոգիդ գէպ ի յիւր խաղաղ
նաւահանգիստը հասաւ, և ցանկալի ոսկերո-
տեօք ալ իւր փառաւոր տապանին մէջն՝ իւր
յաւիտեանական ազդեցութիւնը՝ ինչպէս որ առ-
մեզ, և աղապալից ալ պիտի ներգործէ, անշուշտ
մեր սրտից մէջ ուրիշ բան պիտի չտեսնես քո
խանալի տեսութեամբդ, բայց եթէ ամենա-
խորին ցաւ, և յաւիտեանական երախտագիտու-
թիւն : Զաւ՝ տարածամ մահուանդ վրայ, և ե-
րախտագիտութիւն՝ քո զանազան բարերարու-
թեանդ վրայ :

Դուն՝ որ հիմա քո ցանկացած հողոյն մէջ
պիտի ամփոփիս, այն քո սիրած քաղաքիս ծոցը
պիտի հանգչիս : քեզի փառաւորից հանգստարան
չէ թէ միայն փառաշէն շիրիմ, հապա կենդանի
և սրտաշարժ արձաններ ահաւասիկ բոլորեղբ-
աւած կարտասուեն և կը գովաբանեն :

Կողբայ և Տիֆլիս քո ցաւազգած հայրենիքդ,
կողբայ քո տարածամ մահուանդ վրայ : այն
քո հայրենիքդ՝ որ իւր տարերաց աղնիւ մա-
սունքներովը զքեզ բաղադրեց, այն պանծալի
հայրենիքդ՝ որ զքեզ այդպիսի կառարեալ ազ-
գասիրութեան ոգւով պսակեց : Կողբայ այն քո
հայրենիքդ՝ և իրաւամբ կողբայ, բայց՝ անոր
կոծն ու տրտմութիւնը բնաւ մերինն չեն գե-
րազանցեր :

Իրաւ՝ քո տարածամ մահդ է, քո յաւիտե-
նական հրաժարումդ է, որ զմեզ այսպէս կը
տրտմեցնեն : Բայց միմիայնութիւն մեզ քո
արդի երջանիկ վիճակդ և քո աղնուսիրտ գործը :

ԴԱՐԱՆԱՄԱՆ ՃԱՌ, ԱՍՆՑԵԱԼ

Ի հանդէս թաղման մեծաբոց Գրիգոր աղայի Աբէլեան :

Եւս բարեհիւրտ Ննին՝ այս թիֆլիզցի Վ-
բէլեան մեծապատիւ Գրիգոր աղա հազուա-
գիւտ երախտաւորին Օմիւռնացւոց վրայ ու-
նեցած յատկական սէրն ու զգացմունքը՝ եթէ
զամէնքն ալ առհասարակ երախտապարտ ըլլած
է, հապա քանի՞ առաւել զնուաստ այս՝ սրբա-
զան պարտաւորութեան պիտի չգտանայք, ինչ
ատեն մեր գերտաստանին վրայ ալ ցոյց տուած
մասնաւոր խնամքը սրտիս խորութեան մէջ ան-
ջինջ տպաւորուած է :

Մեծ է արդարեւ մեր սրտից այժմեան ցաւալի
զգացմունքը՝ բայց նաւաստիսը հարկաւ և մե-
ծաբոյն : և իւր իրաւացի ներգործութեամբն
ալ աւելի զիս կը պարտաւորէ, որ հրապարակա-
յայտնեմ զայն : Բայց տկարութիւնն և սրտիս
բաբախմունքը կընեն ինչ արդեօք՝ հանդիսա-
կանքդ կարեկիցք : Կրնայի՞ սրտիս այս բռնադա-
տիչ արդար զգացմունքը ըստ մասին յայտնել,
եթէ հոգեւոր ծնողին իմոյ գերապատիւ սրբազան
Զօր մերոյ հայրական հրամանը սրտիս փառա-
նին արձարծող չըլլար : Ուստի ամենայն ակնա-
ծութեամբ կը խոնարհիմ, և կը սարտաւորիմ
յայտնել հրապարակաւ՝ չէ թէ այս բարեհոգի
Ննին առ մեզ ցոյց տուած զանազան երախ-
տիքները, չէ թէ հանրահաւան կենդանի բարե-
բարութիւնները, չըլլայ որ այս անփառասէր
հոգեւոյն ցուցամուտք արատ մը դրած ըլլամ :
Հապա ի՞նչ, ի՞նչ արդեօք կրնամ յայտնել,
բայց եթէ հասարակաց տխուր սրտից հետ իմ
ալ թախծալիս սրտիս զգացմունքը դէպ առ
ինքն բացայայտել, դէպ առ երջանիկ ոսկերոտի-

Կայսերական հրովարտական մեծարգոյ Ուլիզա Պէյլը՝ լիակատար իշխանութիւն ունեցող գեւապան անուանեցաւ ի Բեդրոպուրի: Այլեւ Ահմէտ Պէյլը՝ Կէլիպուրուի գայմադամ կարգեցաւ:

— ժողովքը Բոսնիայի լրագրոյն ամսոյս 11—23 թուոյն մէջ կը կարգամբ:

«Տոն Վալմաճիկի, որ Լատրիոյ արքունեաց արարողագրեալ և գեսպանները կայսեր առջև հանօրէն է և ժամանակէ մը ի վեր Պոլս կը գրուի ուրի, երէկ չէ առջի օրը Տոնա—Պաքճի կայսերական պալատը գնաց և օգոստոսական Սուլթանին ունկնդրութեանը ընդունուեցաւ, որ մեծ մարգարութիւն և յարգանք յուշուց անոր:

«Այլ քան թէ փէնտին, որ արտաքին գործոց պաշտօնատան թղթակցութեան գրասենեակին տեսուչն է, այս ունկնդրութեանը ներկայ գրուեցաւ, և թղթուութիւն եղաւ անոր, որ պատիւ ունենայ իւր անհատական յարգանայ, իւր անձնանուէր զգացմանց և իւր երախտագիտութեան հարկը մատուցանէ Նորին Վեհափառութեանը, փան իւր նոր պաշտօնին:

— Ուստաց վեհափառ Վեհքօսնգը կայսրը, Կոստանդնուպօլսոյ իւր գեսպանին ձեռամբ, աղամանդեայ մեծաքին տուփ մը քթախտի շնորհեց մօտիւ Նարանցի բժիշկին, ի նշան իւր կայսերական գոհունակութեանը փան բարեսիրտամանց, որով վերջին պատերազմին ժամանակը դարման տարաւ Կոստանդնուպօլսոյ գտնուող Ուսու բանտարկեց:

— Երէկ երեւելի արեւականները յատուկ գրութեամբ մը, զոր Բարձրագոյն Վրան յուղարկած են, իրենց մտերիմ գոհունակութիւնը կը յայտնեն և շնորհակալ կը լինան խոնարհաբար Բարձրագոյն Վրան, որ հաճեցաւ Սորոսկայի գայմադամի պաշտօնը իրիկողայոս Բոնաքի Վոլոբիտէս իշխանին յանձնելու:

— Նոյեալ շաբթու անառակ կանանց տուն մը տաստիկ կուր պատահելով հինգ երիտասարդաց մէջ, ատենցմէ երեքը սղանուեցան իրենց երկու ընկերներէն: Ստիկանութիւնը շուտով բռնեց և բանտարկեց յիշեալ երկու մարգապանները, և տանը մէջ եղող անառակ կնիքները:

— Երէկ անգղիական նաւատորմը, բաղկացեալ վեց նաւերէ, մայրաքաղաքէն մեկնեցաւ Սալթա երթալու, իզմիր և Սիրահանգ խելով:

Երէկ են: Թշուառ ծնողի մը իւր զուակին մահուանը վրայ զգացած ցաւը՝ ուրիշ բան չի մեղմացնէր, բայց եթէ ուրիշ զուակի մը ծնունդը, նոյնպէս և քո նախանձին ոսկերացդ տւանգապահ հասարակութիւնը, որ քո ցանկալի յիշատակութեամբ պիտի սիրին:

Վրան՝ ճշմարիտ բարեկամ մեր, դուն՝ հաւատարմի տնտես, հրաժարական տուիր աշխարհիս, և հիմա ալ այս քո սիրածը ժողովրդոցս պիտի տաս, պիտի ընդունիմք հարկաւ, բայց ցաւօք և սրտաբուրդ արտասուօք: Վրան խաղաղութեամբ, Վրդ պանծալի, հանգիստ փառաւորապէս մինչև ի գալուստն Վրիտտոսի, և աւերկմիտ յուսով սպասէ այն քո ցանկացած փառացդ՝ որ ատուածաճահածոյից է պատրաստեալ: Վհաւասիկ և մեք երախտընկալքս արտասուք ի սրտից բոլորով կը փութամք զձող՝ հողոյն տալ, և ձեռքերնիս կապած՝ գլուխնիս խոնարհած և արտերնիս ի լոյս՝ գերեզմանիդ պիտի խոնարհիմք, ընդունէ՛ մեր այս սրտաբուրդ արտասուքը: Ընդունէ՛ մեր այս խորին երախտագիտութեան արտաքին և անկեղծ նշանները՝ զորոնք ի բոլոր սրտէ կը մատուցանեմք: Վրան, գամայն և կը բարեմաղթեմք առ Բարձրեալն Վրտուած, զի լուսաւորեցէ՛ զբեղ ի լոյս յաւիտենական փառաց իւրոց: Ընկալի՛ զբեղ ի վայրն երանաւետ, ուր հանգիստ է յաւիտենական իւրահաճոյ սրբոց իւրոց: Հնչեցուցէ՛ և ի լուսնիս քո զայն հրաւեր ամենացանկալի թէ՛ «աղին ծառայ բարի և հաւատարիմ» եղեր, ի վերայ բազմաց կացուցից զբեղ, մնալ յուրախութի Տեառն քո: Որով փառք և երկրպագութիւն յաւիտենան յաւիտենից:

Նահանգիս կուսակալ վեհափառ Մահմուտ փաշան անցեալ շաբթու Կոստանդնուպօլսոյ գնաց, համեմատ հրամանաց զորս Բարձրագոյն Վրանէն ընկալաւ: Քաղաքիս բոլոր ժողովուրդը բարեմաղթութիւններ կընեն յիշեալ փաշային շուտով վերադառնալուն համար: Քանզի Նորին Վրեմութեան մարգարութեան կառավարութեանն ամենքն ալ մեծ գոհունակութիւն ունին:

Վեհափառ Մահմուտ փաշան՝ նահանգիս գործոց տեսչութիւնը մեծարգոյ Վրի Նիհատ էֆենտին յանձնեց, որ ինչպէս յայտնի է, տէֆթլուտար և միանգամայն կայսերական գործակալ է անշարժ ստացուածոց արձանագրութեանը համար, որ իբրեւ գայմադամ ի գործ պիտի գնէ քաղաքիս վերապետութիւնը:

Նորին Վրեմութեան խորհրդոյ քարտուղար և թարգման Վրդուհանեան մեծարգոյ Ստեփան էֆենտին ևս երեքշաբթի օրը մեկնեցաւ Կոստանդնուպօլսոյ երթալու:

— Նոյեալ շաբթու քաղաքիս ոստիկանութիւնը երեք չարագործ գողեր ձեռք ձգեց ու բանտարկեց, որոնք մօտեցաւ Պոլսէն եկած էին:

— Հետեւալ յօգուածը յուղարկեցաւ մեզ ի հրատարակութիւն:

Վրեմապատու տէր Յովհաննէս աւագ քահանայն Իւսկիւտարու տուրք խաչ եկեղեցւոյ, և մեծայարգ Վրիգորի աղայն Նորատունկեան ամսոյս 11ին Կոստանդնուպօլսոյէն գալով՝ նոյն օրը գէպ ի Կրօնատեմք գնացին յուրտ սուրբ տեղեցոյն: Յիշեալ պատուարժան անձինքը Սերոպեան և Հովսիփեանց զորոտանց ալ այցելութիւն ընելով՝ մեծայարգ Վրիգորի աղայն վարժապետները վարձատրեց, և նր փառնոս եկեղեցւոյ ալ զատ նուէրք շնորհեց:

— Վառնայէն ժողովքը Բոսնիայի լրագրոյն կը գրեն:

«Մարտի 2—14ին, որ Սարտենիոյ վեհափառ թագաւորին տօնախմբութեան օրն էր, Սարտենիոյ հիւպատոսի փոխանորդ Վալեան Սաեփան ալան մեծ փառաւորութեամբ կատարեց այս տօնախմբութիւնը: Հանգիստաւոր պատարագ մը մատուցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան ամեն հիւպատոսները, ամեն հպատակները և վաճառականները: Կեսօին քաղաքիս ամրոցներէն 21 թնդանօթ արձակուեցաւ ի պատիւ տօնախմբութեանս: Բոլոր հիւպատոսները, գողղական և անգղիական հեռագրութեանց տեսուչները, քաղաքիս երեւելիները և Յունաց ու Հայոց երկու եպիսկոպոսները հիւպատոսարանը գողցին իրենց խնդակցութիւն յայտնելու համար Վալեան Սաեփան ուղարկեց, որուն այս առթիւ այցելութեան գալիս նաեւ տեղական կառավարիչները: Այս առաջին անգամն է, յորմէ հետեւ Սարտենիոյ հիւպատոսարան մը հաստատուեցաւ ի Վառնայ, որ Սարտենիոյ տեղութեան գործակալը ողջունեցաւ այս առթիւ:

— Սերոպեան վարժարանէն յետագայ յօգուածը յուղարկեցաւ մեզ ի հրատարակութիւն:

«Նոյեալ ուրբաթ օրը սուրբ Սերոպեան վարժարանին մէջ տնտր հանգէս մը տեղի ունեցաւ: Իրաւագործ Ս. Նիգրէաս Փափաղեան ուսումնասիրած և բազմաթիւ վարժապետին կենդանագիրը՝ որնոր մեռած իրիկունք քաջուած է իր մէկ քանի սիրելի և հարազատ աշակերտաց ջանքովը ու փափաքանօք, ներկայացաւ բոլոր աշակերտաց: Նոյն միջոցին լուսահոգի պատու ունեւոյն վաղեմի աշակերտներէն օմանք երախտագիտութեան ոգին շարժեալ մէկ երկու ծառեր և ոտանաւոր ներքաղներ կարգացին ի ներկայութեան բոլոր յարգելի հոգաբարձու աղայից վարժարանին և համօրէն աշակերտաց: Յիշաւ հանգէսը համառօտ եղաւ, բայց գործքը շատ սրտաշարժ: Վառնի բոլոր աշակերտաց աչքերը արտասուօք լցուած էին և ամենքն անընդհատ իրենց անգոյք բարեբարին կենդանագիրը նկատելով՝ կը յիշատակէին անոր աղին ձիւրերը և անգուլ ջանքը ու եռանդը ի յառաջագիւտութիւնը, և միաբան կը խոստանային իրենց բարեկամարար ուսուցչին երախտընդունելով վերջին շունչներն անմոռանալի կերպիւ մարեր:

նուն մէջ քանդակել, և անոր բարի ու առաքինի վարուցը հետեւիլ»:

ՎԵՐԶԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նիգրիոյ վեհափառ թագուհին հրաման հանեց որ այժմեան բարձրակները լուծուի, և նոր ընտրուելու աղային երեսփոխանաց ժողովը սպրիլի 18—30ին գումարուի:

— Վատրիոյ և Սարտենիոյ կառավարութեց մէջ եղած քաղաքական յարաբերութիւնները դադրեցան: Վատրիոյ գեսպանը, իւր կառավարութեան ընդունած հրամանին համեմատ, Վուրինոյէն մեկնեցաւ գեսպանատան բոլոր պաշտօնատարներով, և Վատրիոյ հպատակաց գործքերը Բրոսիոյ գեսպանատանը յանձնուեցան: Համեմատ Սարտենիոյ գեսպանը Վրեմայէն կանչուեցաւ, և Վատրիոյ մէջ գտնուող Սարտենիոցոց գործոցը Վաղղիոյ գեսպանատունը յանձնաւու եղաւ:

— Պարսից գեսպան, Ֆէրուք—Խանը Փարիզէն Լոնտոն երթալով, մարտի 9—21ին պատիւ ունեցաւ օգոստոսական թագուհւոյն ներկայանալու:

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆՆՅՈՒՆ

Սպեշալ Թոմայի Հոյոսէյ:

Հազարաւոր անձինք ամէն ազգէ՝ կրնան վայել այս օգոստոսի գոհունակութիւնները և յատկութիւնները, և ապացուցանել ի պահանջը հարկին, թէ ասոր գործածութեամբ մարդոց մարմինը և անգամները առողջութիւն լատացան, յետ ի գուր գործածելու ուրիշ գանապանդեղք: Արեւոյ մէկը խոտ յայտնապէս համարուի այս սպեշալին սրանքի բժշկութեանցը վրայ, եթէ կարգաւ ըլլայ օրագիրները, որոնք այս բաները անգղաբար կը պատմեն շատ տարիներէ հետէ: Այս պատմութեանց շատերը այնքան զարմանալի են, մինչև որ բժիշկներէն ամենէն հուշակարները կ'ապացուցեն: Որչափ մարդիկ այս գերազանց և ազգու գեղով վերստին ստացակ գործածութիւնը իրենց բաղկաց և արդիաց (պաճաք), զինքն շատ ժամանակ նայուելու հիւանդանոց մէջ, ուր հարկ կ'ըլլար գիշարել իրենց անդամը մէկ կտրել տալու: Ըստեղ մէջ շատերը այս ապաստանարանները թող տալով և իրենց ցաւի թէքները իրենց ցաւով քաղաքիս գործողութեան մը ենթալայ ըլլան, կատարեալապէս բժշկեցան յիշեալ անպիկ դեղը գործածելով: Այս բժշկեալ մարդիկներէն շատերը՝ երախտագիտութեան ջերմեանը զգացմունքէ շարժեալ, վերջեցին և հաստատեցին այս բարեբար վաճառները առաջի քաղաքացեալ լորտին և ուրիշ պաշտօնատարաց լոնտոնի, իրենց վրայութեանը մեծագոյն հաստատութիւն տալու համար:

Այլ քան թէ յոյսահատար իւր հիւանդ կացութեանը վրայ, եթէ բաւական զոտահութիւն ունենար խնամք փորձելու այս դեղը և շարունակելու այս դարմանը, որչափ ժամանակ որ իւր անխնայ բնութիւնը կը պահանջէ: Եւ այս բանին հաստատուն վաճառք պիտի ապացուցանէ թէ, Բրոս և վառն ամենայն ժամ Բժշկութիւն:

Այս սպեշալին յատկապէս հետեւեալ հիւանդութեանց համար օգտակար է:

- Վրեմայի սրտանցները:
- Ծիծերուն հիւանդութիւնները:
- Խաղաւարտ մորթոյն (բիւսթիւ):
- Խաճուածք մեղաց և փորթի ծանծերու:
- Հացագործաց բորոտութիւնը:
- Հեղքուածք ձեռաց:
- Քաղցիկ (շիֆիկ):
- Ցաւք որովայնի:
- Չմեռնահարութիւնը (թալուք կեօզի):
- Ընդարձակում երակաց և սրունից (պալտր):
- Սրտի ուղիք:
- Ուռուցք մասնաց:
- Ջրոգրութիւն (սրագ):
- Օտիկ (երանձնը լիւթի):
- Ուռուցք որովայնի, կողից, և երախտանի:
- Ստացաւութիւն (նիգրիոյ):
- Բորոտութիւն:
- Երկանաճեալութիւն (նիգրիոյ):
- Ցաւք երեսաց, կողից, և անդամաց:
- Տեառնութիւն (մայար):
- Ցողացաւութիւն (բիւսթիւ):
- Խոլ պարանոցի (տաճա):
- Ուրիւրութիւն (էփր):
- Արեան ապակաւութիւն պատճառեալ գէպք:
- Արեւի պատճառեալ վերք:
- Գանձութիւն գլխոյ (գէլ):
- Ուրիւր տեղեաց:
- Պալաք (շիւ):
- Փողոցաք:
- Գլխացաւութիւն:
- Արեւոյն պատճառեալ վերք:
- Ցողացաւական ստտիկ գէպք:
- Ուռուցք (գիւմօր):
- Վեղք (իւլեմ):
- Արեւի պատճառեալ ցանազան անցք, որովայն են վերք, այտուց (շիւ):
- Քաղցիկ:

Այս սպեշալին կը վաճառուի ի Լոնտոն միտր Թոմայ Հոյոսուէնի գործատունը, որ է Սիքէնի լուծած թագութիւն 244 խի օտար երկրները գլխաւոր գեղալիւծաւոր ըլլալը գտնուի: Իզմիրի մէջ սին օր Սինձը: Հիւսիսի գեղալիւծաւոր խանութիւն կը ծախուի: որ ի Կոստանդնուպօլսոյ Սուլթանի Զաքաթի ըսուած փողոց թիւ 30:

Այս սպեշալին ամենքն զանազան մեծութեամբ են և կը վաճառուի 8—21 և 32 զուռուի իւրաքանչիւրը, և ամեն մէկուն մէջ տալալ ծանուցալոր մը կայ, որ յիշեալ սպեշալին գործածութեան վրայցը մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ, գաղղարէն, անգղիարէն և հայերէն լեզուաւ:

Ստոր թոմայ Հոյոսէյ իւր այս գեղեցիկ համար Ամերիկայի Նիւ Եորք քաղաքը ևս նոր գործատուն մը հաստատեց, որ կը գտնուի ի Սիքէնի Լէն փողոց, թիւ 80:

Հրատարակել և տէր լրագրոյն:

Ղալիս Գ. Պալապալեան: